

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

I квартал 2020 року

**Опитування проводилося до
встановлення карантинних заходів**

* Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в I кварталі 2020 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області в I кварталі 2020 року свідчать про стримані очікування респондентів щодо економічного зростання в Україні. Водночас респонденти високо оцінювали перспективи розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Прогнозувалося подальше зростання цін. Девальваційні очікування знизилися¹.

У наступні 12 місяців керівниками підприємств області очікувалося:

- **зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – 7.7% (у попередньому кварталі – 0.0%) (графік 1), у цілому по Україні – 10.4%;
- **зростання цін на товари та послуги:** 61.5% респондентів очікували, що зростання цін не перевищить 6.0%, у цілому по Україні – 68.5%. **Головним чинником інфляції** респонденти назвали витрати на виробництво (відмітили 61.5% опитаних). Високо оцінено також вплив курсу гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвація національної валюти** нижчими темпами: знецінення гривні відносно долара США очікували 53.8% респондентів (у попередньому кварталі – 60.0%), у цілому по Україні – 65.2%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств** вищими темпами: баланс відповідей – 36.4% (одні з найвищих оцінок серед регіонів) (у попередньому кварталі – 15.4%), у цілому по Україні – 16.9% (таблиця);
- **збереження на поточному рівні загального обсягу реалізації виробленої продукції та обсягу реалізації на зовнішньому ринку:** баланси відповідей – по 0.0% (у IV кварталі 2019 року – 20.0% та 42.9% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні очікувалося зростання обсягів реалізації виробленої продукції: баланси відповідей – 23.0% та 17.5% відповідно;
- **незмінний обсяг інвестиційних видатків** як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар: баланси відповідей – по 0.0% (у попередньому кварталі – 0.0% та 6.7% відповідно). У цілому по Україні прогнозувалося зростання інвестиційних видатків: баланси відповідей – 2.4% і 14.1% відповідно;
- **зменшення кількості працівників** на своїх підприємствах четвертий квартал поспіль: баланс відповідей – «мінус» 7.7% (у IV кварталі 2019 року – «мінус» 13.3%) (графік 4), у цілому по Україні – «мінус» 3.9%;
- **уповільнення зростання цін на товари/послуги, що купують та продають підприємства:** баланси відповідей – 76.9% та 30.8% відповідно (у попередньому кварталі – 80.0% та 40.0% відповідно) (графік 6). На подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину та матеріали. Значно зросли оцінки впливу попиту на продукцію (графік 7);
- **прискорення зростання витрат на одиницю продукції:** баланс відповідей – 53.8% (у IV кварталі 2019 року – 46.7%). Водночас **зростання витрати на оплату праці одного найманого працівника уповільниться:** баланс відповідей – 46.2% (у IV кварталі 2019 року – 60.0%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти назвали занадто високі ціни на сировину, матеріали та енергоносії (графік 5).

Очікувалося суттєве уповільнення зростання потреби в позикових коштах найближчим часом (графік 8). Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планували брати банківські кредити, надавали перевагу кредитам виключно в національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, стали значно жорсткішими (графік 9). Занадто високі ставки за кредитами – головний стримуючий чинник залучення кредитних ресурсів (графік 10).

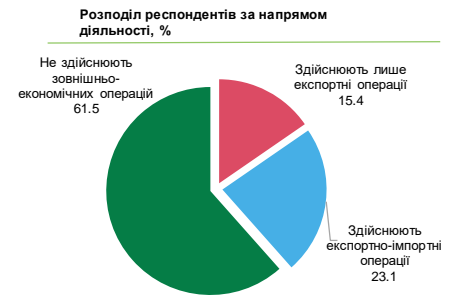
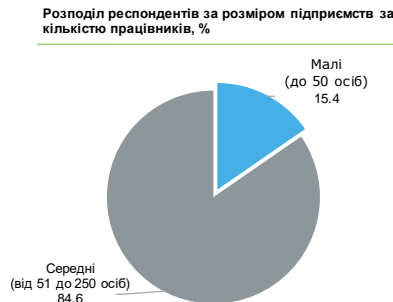
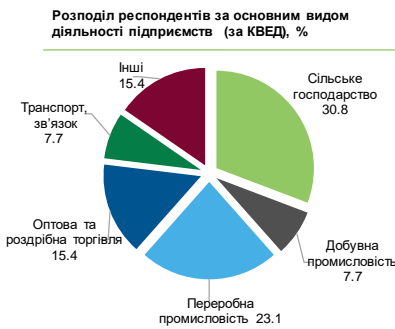
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 96.6%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

- **поточний фінансово-економічний стан є задовільний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі, – «мінус» 7.1%). У цілому по Україні респонденти позитивно оцінюють фінансово-економічний стан своїх підприємств – 9.7%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва зменшився і є нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 20.0% (у попередньому кварталі – 0.0%);
- **ресурси вільних виробничих потужностей зменшилися. Підприємства області працюють на межі виробничих потужностей:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 13.3%).

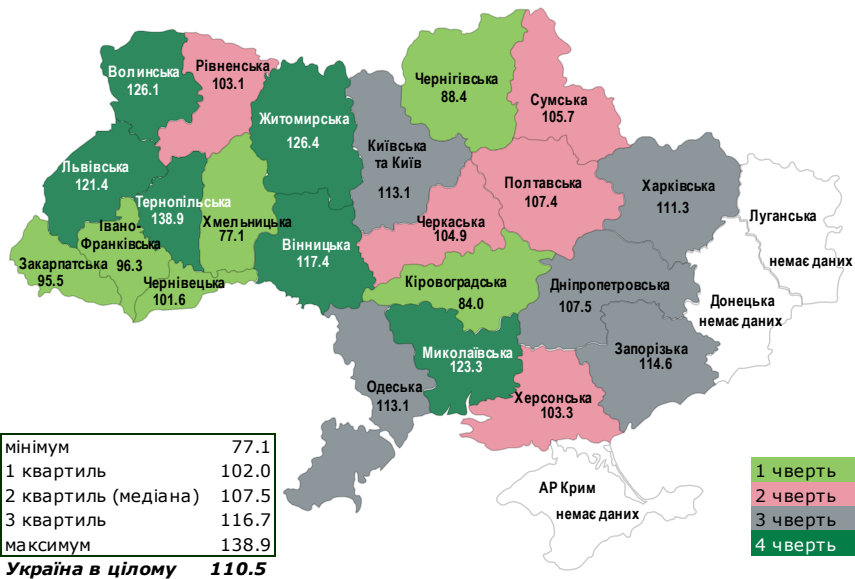
¹ Опитування проводилося до встановлення карантинних заходів.

Паспорт вибірки^{2,3}

- період проведення – 05–28 лютого 2020 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативно за такими видами економічної діяльності, як сільське господарство та переробна промисловість.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями⁴, %

*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	I кв. 2019 р.	II кв. 2019 р.	III кв. 2019 р.	IV кв. 2019 р.	I кв. 2020 р.
фінансово-економічного стану	30.8	33.3	33.3	15.4	36.4
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	23.1	26.7	33.3	20.0	0.0
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-7.1	-7.7	6.7	0.0	0.0
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	14.3	13.3	-6.7	6.7	0.0
кількості працівників	0.0	-13.3	-6.7	-13.3	-7.7

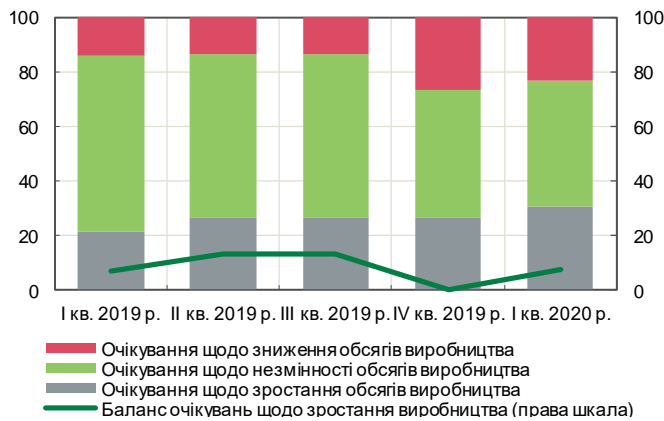
² Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

³ В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

⁴ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

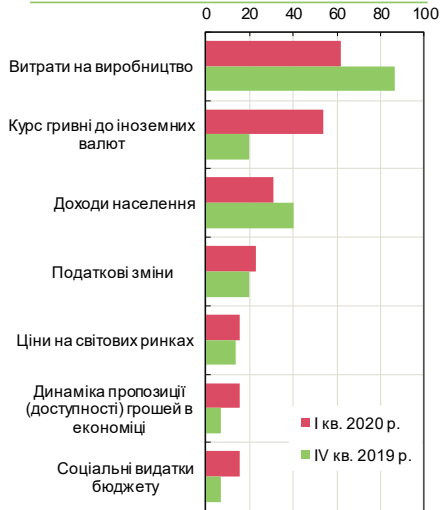
Графік 1

Динаміка очікувань щодо зміни обсягів виробництва товарів та послуг в Україні в наступні 12 місяців, відсоток відповідей

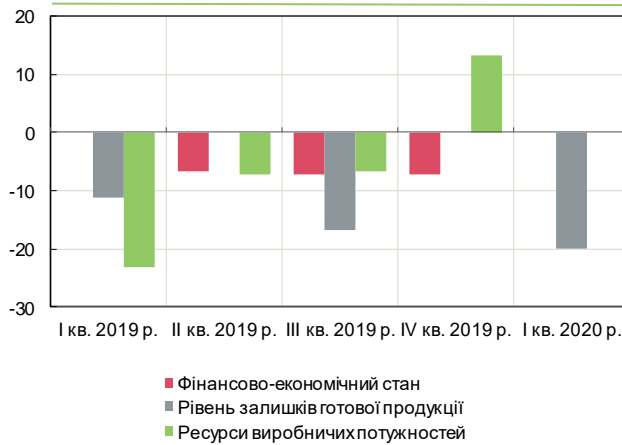
Графік 2

Оцінка респондентами факторів, які обумовили їх очікування щодо зростання цін на споживчі товари та послуги, відсоток відповідей

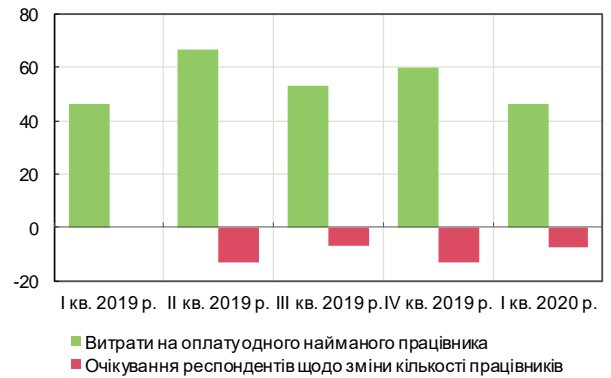
Графік 3

Економічна активність підприємств на момент опитування, баланс відповідей

Графік 4

Динаміка очікувань респондентів щодо зміни кількості працівників та оплати одного найманого працівника у наступні 12 місяців, баланс відповідей

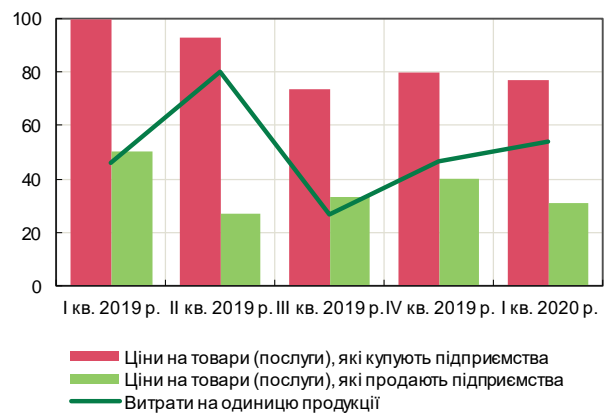
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

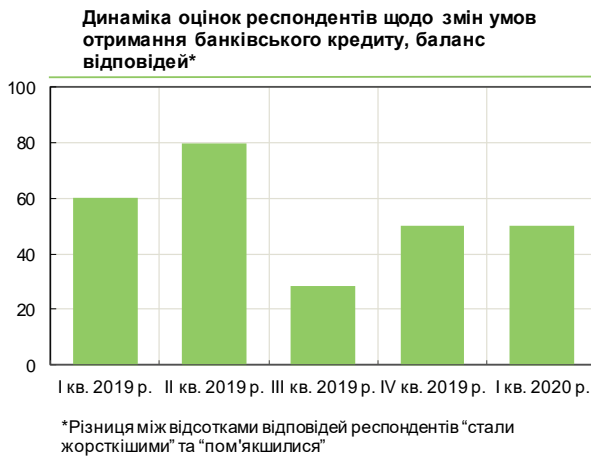
Графік 7

Графік 8

Графік 9

Графік 10

